

SLIP DAMERNE LØS

Et sommerspil om vedtagelsen
af kvinders
valgret og valgbarhed 1915

af
Sten Kaalø

2015

SCENE 1	5
Medv.: Luise (tjenestepige), Helene (tjenestepige), Anna (tjenestepige), Stina (tjenestepige)	
SCENE 2	9
Medv.: Luise (tjenestepige), Helene (tjenestepige), Anna (tjenestepige), Stina (tjenestepige), Karen (tjenestepige), Bonatzi (særling)	
SCENE 3	11
Medv.: Luise (tjenestepige), Helene (tjenestepige), Anna (tjenestepige), Stina (tjenestepige), Karen (tjenestepige), Lau (fisker, gift med Rona), Niels (ung mand 18 år, søn af Lau og Rona)	
SCENE 4	14
Medv.: Luise (tjenestepige), Helene (tjenestepige), Anna (tjenestepige), Stina (tjenestepige), Karen (tjenestepige), Lægen doktor Frandsen, Ingeborg Østergaard (Skagens Rose, hotelejer)	
SCENE 5	15
Medv.: Luise (tjenestepige), Helene (tjenestepige), Anna (tjenestepige), Stina (tjenestepige), Karen (tjenestepige), Jensine (Annas husmor)	
SCENE 6	17
Medv.: Thora Pedersen (lærerinde, kvindevalgrets-forkæmper), Ludvig Karsten (norsk kunstmaler, husejer i Skagen), Præsten	
SCENE 7	20
Medv.: Thora Pedersen (lærerinde, kvindevalgrets-forkæmper), Karen (tjenestepige), Ludvig Karsten (norsk kunstmaler, husejer i Skagen)	
SCENE 8	22
Medv.: Luise (tjenestepige), Helene (tjenestepige), Anna (tjenestepige), Stina (tjenestepige), Lægen doktor Frandsen, Børn	
SCENE 9	24
Medv.: Luise (tjenestepige), Helene (tjenestepige), Anna (tjenestepige), Stina (tjenestepige), Karen (tjenestepige), Bonatzi (særling), Rona (fiskerkone), Lau (fisker, gift med Rona), Niels (ung mand 18 år, søn af Lau og Rona), Lægen doktor Frandsen, Jensine (Annas husmor), Agnes (Luises husmor), Præsten, Agnes fire børn, Bedemandens karl, Orla (fisker), Iver (fisker, gift med Jensine), Carl (fisker, gift med Tine), Sygeplejerske, Tosse-Elsie	
SCENE 10	29
Medv.: Anna (tjenestepige), Niels (ung mand 18 år, søn af Lau og Rona), Ludvig Karsten (norsk kunstmaler, husejer i Skagen), Carl Nielsen	
SCENE 11	31
Medv.: Anna (tjenestepige), Niels (ung mand 18 år, søn af Lau og Rona)	
SCENE 12	33
Medv.: Signe, Fisker	

Pause

SCENE 13	34
Medv.: Luise (tjenestepige), Helene (tjenestepige), Anna (tjenestepige), Stina (tjenestepige), Tosse- Elsie	
SCENE 14	35
Medv.: Rona (fiskerkone), Lau (fisker, gift med Rona)	
SCENE 15	38
Medv.: Anna (tjenestepige), Rona (fiskerkone), Ingeborg Østergaard (Skagens Rose, hotelejer)	
SCENE 16	39
Medv.: Bonatzi (særling), Orla (fisker), Ingeborg Østergaard (Skagens Rose, hotelejer)	
SCENE 17	40
Medv.: Stina (tjenestepige), Kvinde, Karen (tjenestepige), Sygeplejerske	
SCENE 18	42
Medv.: Valdemar Psilander (feteret skuespiller), Agi Winding (skuespillerinde), Filmhold, Agnete, Ellen	
SCENE 19	44
Medv.: Luise (tjenestepige), Helene (tjenestepige), Thora Pedersen (lærerinde, kvindevalgrets- forkæmper), Valdemar Psilander (feteret skuespiller), Agi Winding (skuespillerinde), Filmhold, Signe,	
SCENE 20	47
Medv.: Signe, Jensine (Annas husmor), Stina (tjenestepige)	
SCENE 21	47
Medv.: Luise (tjenestepige), Helene (tjenestepige), Anna (tjenestepige), Stina (tjenestepige), Niels (ung mand 18 år, søn af Lau og Rona), Thora Pedersen (lærerinde, kvindevalgrets-forkæmper), Ludvig Karsten (berømt norsk kunstmaler, på et tidspunkt husejer i Skagen), Valdemar Psilander (feteret skuespiller), Agi Winding (skuespillerinde), Filmhold,	
ALLE	

ROLLER:

Luise (tjenestepige)

Helene (tjenestepige)

Anna (tjenestepige)

Stina (tjenestepige)

Karen (tjenestepige)

Bonatzi (særling)

Lau (fisker, gift med Rona)

Niels (ung mand 18 år, søn af Lau og Rona)

Lægen doktor Frandsen

Jensine (Annas husmor)

Agnes (Luises husmor)

Thora Pedersen (lærerinde, kvindevalgrets-forkæmper)

Ludvig Karsten (berømt norsk kunstmaler, på et tidspunkt husejer i Skagen)

Præsten

Agnes fire børn

Bedemandens karl

Orla (fisker)

Iver (fisker, gift med Jensine)

Carl (fisker, gift med Tine)

Sygeplejerske

Tosse-Elsie

Ingeborg Østergaard (Skagens Rose, hotelejer)

Valdemar Psilander (feteret skuespiller)

Agi Winding (skuespillerinde)

Filmhold

Fiskere

Sommergæster

Børn

Signe

Agnete

Ellen

Carl Nielsen

FØRSTE DEL

SCENE 1

1914. En hane galer.

Tidlig morgen. En søvndrukken tjenestepige kommer gående.

Fra den modsatte side kommer endnu en søvndrukken tjenestepige.

De mødes.

Luise:

Godmorgen!

Helene:

Det må du nok sige!

Luise:

Hvor skal du hen?

Helene:

Samme sted som du, tror jeg!

Jeg skal hen til Signes og Steffens hus, det er jo dér hende Thora Pedersen fra Aalborg har overnattet – passer det ikke?

Luise:

Jo. Skal du også tale med hende?

Helene:

Nej da – jeg skal bare se hende.

Luise:

Du så hende altså ikke da hun kom igår?

Helene:

Nej. Vi havde vaskedag i går. Se på mine hænder. De ligner en halvfemsårig gammel kones.

Luise:

Thora Pedersen holdt foredrag i aftes.

Helene:

Jeg ved det. Men jeg vaskede. Og da vi var færdige faldt jeg om – pladask!
Men jeg vil i det mindste se hende.

Luise:
Hun talte også om os.

Helene:
Om *os!*

Luise:
Ja, om *tyende*, om tjenestepiger. Hun ser stout ud, kan du tro. Og som hun kan belægge sine ord.

*Der dukker et par søvndrukne tjenestepiger mere op.
Det er Anna og Stina.
Alle siger godmorgen.
De fire unge kvinder står nu foran døren til et hus.*

Stina:
De sover måske endnu derinde?

Luise:
Det kan være.

Anna:
Hold op, hvor er jeg bare træt og sur idag. Og jeg har ikke fået mit månedlige. Og det er en to uger siden jeg sku ha haft det.

Stina:
Det mener du da ikke, Anna!

Anna:
Jo.

Luise:
Har du været sammen med én uden at passe på?

Anna:
Man kan passe på, og passe på, og passe på!
Men hvad hjælper det, hvis *manden* ikke passer på?

Luise:
Men tænk dog på din fremtid, Anna!

Anna:
Det har du ret i. Det glemte jeg bare.

Helene:
Glemte? Hvordan ku du glemme det?

Anna:
Fordi det jo også er dejligt!

Helene:
Dejligt! Sku det dér...den dér slags...nu
ligefrem være *dejligt*?

Anna:
Vent til du selv har prøvet det!

Helene:
Det tror jeg aldrig jeg kommer til. Mænd
er nogle...de er...

Anna:
Hvad er de?

Helene:
De interesserer mig ikke.

Stina:
Nåhe, Helene, jeg har da set at du har
et billede af ham filmskuespilleren
Valdemar Psilander – ham ville du vist
gerne kysse med!

Helene:
Nej, det ville jeg ikke – overhovedet ikke...

Stina:
Åh, la du bare vær!

Helene:
Nej, det ku aldrig falde mig ind. Men han er
da en af de stille – han virker dannet.

Stina: (ser på Annas mave)
Man kan ikke se noget endnu.

Anna:

Nej, er du tosset – det er alt for tidligt.

Luise:

Pas bare på, Anna, at du ikke blir som Ingeborg Østergaard.

Anna:

Som Skagens Rose? Hun klarer sig da godt.

Stina:

Hun har også arvet et helt hotel. Så heldig er du nok ikke!

Anna:

Men penge er ikke alt.

Stina:

Men de er gode at ha.

Luise:

Har du ikke hørt hvordan folk taler om Ingeborg.

Anna:

Jo – men jeg syns nu hun både er køn og flink. Hun er alltid venlig. Det er mere end man kan sige om mange andre.

Helene:

Du må få det fjernet, Anna.

Anna:

Det tror jeg ikke jeg vil.

Luise:

Ved du hvem faren er?

Anna:

Jada! Selvfølgelig!

Helene:

Hvem er det?

Anna:
Det sir jeg ikke.

SCENE 2

En lurvet udseende herre, Bonatzi, med pelshue på hovedet, kommer gående med en høne i favnen.

Bonatzi: (til hønen)
Såså – lilleemor – nu har jeg jo nemlig fundet dig.
Nu kan du nemlig ta det roligt.

Stina:
Nå, Bonatzi – var din høne løbet hjemmefra?

Bonatzi:
Den var nemlig pist væk – jeg ku se det – for der manglede nemlig et æg til morgen. Der plejer at være tre æg, men nu var der nemlig kuns to.

*Hønen slipper fra ham, og styrter af sted.
Han fanger den igen, tar den op og går.*

Stina: (peger)
Det er da her hun har overnattet, ikke?

Luise:
Jojo, det er her.

Helene:
Hun er lærerinde, ikkesandt?

Luise:
Hun er formand for Aalborg Kvindevalgretsforening af 1905.

Helene:
Og nu har vi 1914 – og kvinderne har ikke fået valgret endnu. Jo, altså til byrådene, men ikke til Tinget ovre i København.

Anna:

Nej. Og *det* tror jeg såmænd også at vi kan skyde en hvid pind efter! Det er mændene der bestemmer. Sådan har det altid været. Og de er sgu ligeglade med os. De regner os ikke på den måde. Vi er bare til husarbejde og så måske – af og til – når de er i humør til det – kan vi få lov at være til pynt – og til at lege med! Mænd er og blir jo nogen legebørn! Og de kan være meget gode at *lege* med!

Helene:

Nå! Ja, det må *du* kunne tale med om, Anna!

Anna:

Den slags hører jo med til livet, Helene.

Helene:

Ja, når først man er gift!

Anna:

Sæt nu man aldrig blir gift? Hvad så?

Helene:

Så er det sådan. Så er man frøken. Det er måske også i virkeligheden meget bedre. Så er man i hvert fald fri for...for...for den dér...som mændene har...den dér...
(afbryder sig selv)

Anna: (driller)

Hvad for én, mener du?

Helene:

Du ved udmærket hvad jeg mener, Anna. Jeg vil ikke sige mere. Jeg er ordentligt opdraget, til forskel fra visse andre!

Anna:

Nå, er du det! Du er i hvert fald ganske umulig at snakke med, Helene.

Helene:

Du er den yngste af os – og alligevel vil du til at belære mig!

Luise:

Nej, hør nu! – vi må stå sammen. Jeg forslår at vi melder os samlet ind i Aalborg Kvindevalgretsforening af 1905. Jo flere vi er – jo bedre står vi – og stærkere. Og jo før får vi valgret.

Stina:

Melder du dig ind?

Luise:

Ja, det gør jeg.

Stina:

Det gør jeg også!

SCENE 3

Døren i huset åbnes. Tjenestepigen Karen kommer forvildet ud. Ser de andre tjenestepiger. Stikker af i løb.

Anna: (råber efter Karen)

Er der noget galt, Karen! Hvad sker der?

En fisker kommer gående med sin trillebør med garn. Det er Lau Carstensen.

Lige bag ham kommer hans 18-årige søn Niels, også med trillebør. Lau er ved at blive løbet ned af Karen.

Lau:

Hov-hov, lille pige! Små slav, du!

Lau stiller trillebøren fra sig, og tar sin pibe frem. Også Niels stiller trillebøren.

Lau:(til pigerne)

Hvad sku hun – i den fart?

Stina:

Det ved vi ikke.

Lau tænder sindigt sin pibe.

Lau:

Og hvad står I her for? Har I møde? I ungpige-foreningen? (han ler lidt)

I en lille pause ses det at Anna og Niels har noget sammen. De kan ikke vise det offentligt, men det er tydeligt nok i den måde de ser og smiler på.

Lau ser Anna smile til Niels.

Lau:

Gå du bare videre ned til båden, Niels!

Niels:

Ja, far.

Niels triller videre med børen.

Luise: (til Lau)

Vi venter på at Thora Pedersen skal komme ud fra Signe og Steffens, hvor hun har sovet i nat. Vi skal tale med hende.

Stina:

Hvis du ellers har hørt om Thora Pedersen?

Helene:

Hun er fra Aalborg.

Lau:

Er hun fra Aalborg? Javel – ser man det. Men hva er der med hende?

Helene:

Hun er formand for Aalborg Kvindevalgretsforening af 1905.

Lau:

Kvinde-hvafor-noget?

Luise:

Kvindevalgretsforening!

Lau:

Findes der sådan én? I Aalborg?

Luise:

Ja.

Anna:

Og hun holdt foredrag her i Skagen i går aftes.

Lau:

Jaså. Hvad holdt hun foredrag om?

Luise:

De andre havde ikke fri, så de hørte det ikke. Men jeg var der. Jeg hørte det. Det drejer sig om vores valgret, om kvinders valgret. Og tjenestepigers.

Lau:

Om kvinders valgret – tjenestepigers? Nåhja! Jaja! Ser man det! Men, sig mig engang, hvorfor vil I dog blande jer i den slags? Det er besværligt nok at styre landet, uden at der er kvindfolk med. Og der er forresten krig i Europa, er I klar over det?

Helene:

Ja, det ved vi – selv om vi kun er tjenestepiger! Men det er typisk! Du snakker uden om. Kvinder vil selvfølgelig ha samme rettigheder som mænd.

Stina:

Det ku jo være, at det blev bedre, hvis *vi* også fik lov til at stemme! Så ku det være at der slet ikke blev krig!

Luise:

Især hvis vi fik lov til at blive valgt, lisom mænd.

Lau:

Nå – jaja – hos jer får man nok kærligheden at føle! Men jeg syns nu I skulle være tilfredse med at I har fået lov at sidde i byrådene. Hvorfor skal I absolut helt til tops? Og hvad med jeres husarbejde? Hvad med jeres børn? Hvem skal egentlig ta sig af dem, når I tar jer af politik?

Stina:

Det skal vores mænd selvfølgelig?

Lau:
Skal de det? Og hvem skal så til havs – og sørge for udkommet?

Helene:
Det skal nogle andre mænd, hvis koner ikke er valgt!

SCENE 4

Skagens Rose, Ingeborg Østergaard, kommer forbi iført elegant tøj. Lau tar huen af for hende.

Lau:
Godmorgen Ingeborg – nå, du vil også ud og se solen i dag?

Ingeborg:
Godmorgen Lau! Jeg skal hen og hente pigvar til frokosten – Skagens Hotel får en fin gæst i dag.

Lau:
Hvem er det?

Ingeborg:
Det er såmænd Carl Nielsen.

Lau:
Ham musikkeren?

Ingeborg: (efterligner Lau)
Netop – det er "ham musikkeren".

Ingeborg ler for sig selv, og forsvinder igen

Lau: (til pigerne)
Jaja, jaja – nå, piger: Stemmeret eller ikke stemmeret – luftkasteller kan enhver ha lov til at bygge, så byg I bare videre.

Nu kommer Karen tilbage sammen med Lægen, som hun har hentet.

Lau:
Godmorgen, doktor! Tidligt på den, hva!

Tjenestepigerne træder til side.

Lægen:
Godmorgen, Lau – (til pigerne) godmorgen!

*De unge kvinder hilser på lægen.
Lægen går først ind til Signe og Steffens. Derpå Karen.*

Luise: (til Karen i forbifarten)
Hvad er der sket?

Karen:
Det er Steffens. Han er blevet syg i nat.

Luise:
Er det alvorligt?

Karen: (med tårer i øjenene)
Han kan ikke få vejret.

Karen går ind, og lukker døren efter sig.

Lau:
Hvad sagde hun?

Luise:
At Steffens var syg.

Lau:
Det var pludseligt. Han var da ikke syg i går.
Nå – godmorgen, piger!

Han lægger piben i lommen, og kører videre med sin trillebør.

SCENE 5

En dør i et andet hus åbnes, en kvinde, husmoderen Jensine, stikker hovedet ud.

Jensine: (råber)
Anna!

Anna:
Ja.

Jensine:
Hvad laver du? Kom nu – børnene skal klæd s på.

Jensine trækker sig tilbage og smækker døren i.

*Anna trækker på skulderen, går hen til huset og forsvinder ind.
Øjeblikket efter åbnes en anden dør i et andet hus, husmoderen Agnes,
stikker overkroppen ud og råber på Luise.*

Luise:
Ja, jeg kommer!

Luise går.

To andre husmødre kommer frem og råber på Stina og Helene, som går.

Stina:
Øv, så fik vi ikke set hende Thora Pedersen alligevel.
Og jeg skulle melde mig ind. Og vi skal vaske i dag.

Helene:
Føj! Vi vaskede i går.

Stina:
Det er rent lort at være tjenestepige.

Helene:
Ja, på vaskedagen er det i hvert fald!

Inden de er forsvundet kommer Karen ud af døren og løber afsted igen.

Helene: (råber efter hende)
Hvad skal du nu?

Karen: (råber tilbage)
Jeg skal hente præsten!

Stina:
Præsten?

Så er Karen væk. Stina og Helene er også væk.

SCENE 6

Døren til Signes og Steffens hus åbnes igen. Ud kommer Thora Pedersen med

en kuffert i den ene hånd og sin taske i den anden.

Thora Pedersen er en 39-årig statelig kvinde, med runde briller. Hun ligner gran-giveligt den lærerinde hun er.

Hun snuser den friske luft ind, sætter sin tunge kuffert og sin taske, finder en cerut frem og tænder den.

Imod hende kommer den norske maler Ludvig Karsten. Han er udstafferet som en gentleman, og med stok – nyeste herremode fra Paris. Men ansigtet, med overskægget og det sorte tilbagestrøgne hår, ser medtaget ud.

Thora Pedersen følger ham med blikket. Da han er ud for hende, standser han.

Hun ser op og ned af ham.

Karsten:

De kigger?

Hvad ser De på?

Er der noget særligt?

Thora:

Er De præsten?

Karsten:

Præsten? Nej, gudfaderbevars! Hvem er De?

Thora:

Plejer manden ikke at præsentere sig først?

Karsten:

Mand eller kvinde – det kan vel være det samme.

Thora:

Siger De det? Altså De går ind for ligestilling mellem kønnene?

Karsten

Absolut. Men jeg skal gerne præsentere mig: Jeg er Ludvig Karsten – den norske maler. Jeg har købt et hus her – som jeg maler i – jeg er på jagt efter en

af mine modeller – Ingeborg Østergaard – kender De hende? Skagens Rose, kaldes hun også. Hun har et hotel her i byen – de kender hende ikke?

Thora:

Nej. Nå, så De er en maler fra Norge? Jeg går ud fra at det er kunstmaler De er?

Karsten:

En norsk kunstmaler fra Norge, ja! Bortset fra at jeg just kommer rejsende fra Berlin.

Thora:

Fra Berlin!

Karsten:

Ja – som sagt – fra Berlin. Var der andet De ville vide?

Thora måler ham med blikket – op og ned og nedefra og op.

Thora:

I Tyskland har kvinderne fået stemmeret – ved De det?

Karsten:

Nej. Men nu var jeg også bare en enkelt dag i Berlin. Jeg så et par udstillinger, og jeg udstiller selv dernede – og sælger det meste. Hvad sir De så?

Thora:

Oppe i Deres fædreland, vort søsterland, Norge, fik kvinderne fuld stemmeret for et år siden.

Karsten:

Gjorde de virkelig! Men hvorfor fortæller De mig det? Jeg er på vej til Skagens Hotel. Men De kender Skagens Rose?

Thora:

Nej. Men her i Danmark har kvinderne stadig ikke fået tilkæmpet sig stemmeretten. Og valgbarheden til Rigsdagen. Vidste De det?

Karsten:

Jamen slip dog damerne løs. For min skyld ingen alarm. Kan det være så svært? Jeg er nordmand...og jeg har en smule ondt i mit hovede...og det eneste der hjælper er portvin ...og fred! En flaske portvin og fred! De kender ikke Skagens Rose på Skagens Hotel?

Thora:

For tredje gang: Nej, jeg kender ikke den dame.

Karsten:

Det er en skam – for Dem. En udmærket smuk kvinde, og et udmærket sted – og en udmærket portvin!

Thora:

Ja, det vil jeg tro. Men for at vende tilbage til Stemmeretten og valgretten, så er det udelukkende mænd som Dem, der har sat sig til at være dommere over om kvinder skal ha samme ret som mænd.

Karsten:

Sir De det?

Thora:

Ja. Og hvad sir *De* til det? Som mand, og som menneske i året 1914?

Karsten:

Hvad jeg sir? Som jeg sagde før: Slip damerne løs! Jeg er maler for fanden! Mit felt er farver, kulører, nuancer, det vilde prikkende lys her i Skagen, så...(han går i stå)

Thora:

Men De må da ha en mening? Herrer plejer at være fyldt af meninger. Herrer udtaler sig uafbrudt om alt mellem himmel og jord – selv rengøring har de en mening om – skønt de aldrig i deres liv har løftet en kost, for da slet ikke at tale om en gulvklud – eller et strygejern!

Karsten:

Der tar De meget fejl, frue. Jeg sørger for mig selv. Med en smule hjælp, selvfølgelig. De skulle se mit hus her i byen. De ville ikke tro, at det er en mandlig kunstner som bor der. Der er bonede gulve, der er gardiner. Der er sågar sytøj i skufferne. Åh, mit hoved!

Thora slår en latter op.

Thora:

De er mig en underlig fisk, hr. Karsten. Jeg kan ikke blive klog på Dem? Er De uforskammet – eller er De bare...er De bare – sig mig, er De beruset?

Karsten:

Beruset! Ikke tale om. Overhovedet ikke. Måske senere. Men tror De da *jeg* kan blive klog på Dem, med alt Deres stemmeret og kvinder i Norge og Tyskland og hvor som helst! Hvad bilder De Dem ind! Som om jeg ikke kender noget til kvinder. Jeg sir Dem: Jeg kender kvinder i hele Europa, ungarske, bulgarske, østrigske, italienske og franske! Hvad er De egentlig ude på? Hvorfor står De her og... og... Hvem De er? De har ikke præsenteret Dem.

Thora:

Mit navn er Thora Pedersen. Jeg er formand for Aalborg Kvindevalgretsforening af 1906 og...

Hun afbryder sig selv, for nu kommer Karen sammen med Præsten. Karen løber foran, og Præsten går hurtigt efter hende.

Præsten (i præstekjole og krave og med Biblen i hånden) nikker til Thora Pedersen og Ludvig Karsten, og forsvinder ind i huset sammen med Karen.

SCENE 7

Thora:

Se, dét var præsten!

Karsten:

Det er meget muligt. Jaså. Nå...ja...men...ja...

Ludvig Karsten letter på hatten og går videre, forsvinder bag et hushjørne.

Thora:

Det må jeg nok sige. Han ku blive fornærmet.

Thora Pedersen skodder cerutten.

Karen kommer ud af døren igen.

Karen:

Så er jeg klar til at følge Dem til banegården.

Karen griber Thora Pedersens kuffert.

Thora:

Jamen du græder jo, lille pige. Her! (gir hende lommetørklæde)
Er det blevet værre – derinde?

Karen sætter kufferten igen. Tørrer øjne.

Karen: (nikker – hulker)

Jeg tror Steffens er død. O, Herregud i himlen!
Han ser helt død ud. Selv om han sidder halvt
op i sengen stoppet til med puder i ryggen.
Og Signe står derinde og stortuder.

Thora:

Jaja, min pige – livet kan hurtigt skifte. Tør nu
øjnene.

Karen: (tørrer øjne)

Jamen tænk at det kan ske så pludseligt!
I går aftes fejlede han ingenting. Overhovedet ikke den mindste smule. Han kneb mig
endda bagi!

Thora:

Gjorde han det?

Karen: (hulker)

Ja, det gjorde han. Han var glad! (peger) Han
kneb mig lige her. To gange. Det var uden
at Signe så det, selvfølgelig. Hun kan ikke tåle
at se det.

Thora:
Signe, din husmor, er hun ikke en del ældre end
sin mand?

*Karen gir lommenørklædet tilbage.
Løfter kufferten.
De begynder langsomt at gå.*

Karen:
Jo. Man regnede jo med, at det var hende der først...

Thora:
Der først skulle dø?

Karen:
Ja. Det regnede alle med.

Thora:
Også du?

Karen:
Ja, selvfølgelig.
Det sagde hun også selv.

Thora:
Og hvad skulle der så ske når din husmor...
faldt væk?

De to kvinder drejer om et hjørne og er ude af syne.

SCENE 8

*Stina kommer ud af den ene dør i huset hvor hun er tjenestepige, hun
slæber på en tung fyldt vaskebalje – og hun forsvinder igen ind af en
anden dør.*

Anna kommer ud med fire børn som hun følger af sted.

*Lucie kommer frem og gir sig til at vaske vinduer i det hus hvor hun er
ansat.*

*Helene kommer ud og fejer.
Så kommer lægen ud fra Signes og Steffens hus.*

Helene standser ham.

Helene:
Hvordan går det med Steffens, Doktor Frandsen?

Lægen:
Tja...han er ikke i bedring.

Helene:
Er han ikke?

Lægen:
Tværtimod.

Helene:
Kan De ikke gi ham noget medicin?

Lægen:
Desværre. Det er for silde, min pige...

Helene:
For silde – hvordan?

Lægen:
Steffens er...borte – han er død!

Helene:
Jamen Gud dog! (hun taber kosten)
Det er jo forfærdeligt. (samler kosten op)

Lægen:
Ja. Men ikke desto mindre sker det hvert sekund
udover hele kloden, at et menneske dør.

Helene:
Hvert sekund? Virkelig – hvert eneste sekund?
Hvad var der galt med ham?

Lægen:
Hjertet ville ikke mere.

Helene:
Nå! – Og så døde han?

Lægen:

Ja, lige nøjagtigt, min pige. Og nu vil jeg trække hjemad og se om der skulle være lidt morgenmad. Farvel med dig!

Lægen går.

SCENE 9

Helene sætter kosten, og løber hen til Lucie, som pudser vinduer.

Hønen kommer løbende igen. Og Bonatzi bagefter.

Helene og Lucie løber fra hus til hus og fortæller nyheden om Steffens død.

Og både kvinder og mænd kommer frem nogle fra husene, andre fra bådene ved kysten (bl. a. Lau og hans søn Niels) og samles ved Signes og Steffens hus.

Bonatzi løber imellem dem alle sammen indtil han fanger hønen.

Bedemandens karl kommer med den tomme ligkærre trukket af en lille hest.

Ud af Signes og Steffens hus kommer præsten.

Nogle af mændene går ind, bl. a. Lau.

Anna og Niels smiler til hinanden.

Så kommer mændene bærende ud med kisten – sætter den på kærren.

Præsten:

Fredeligt, og med sin kære kone ved sin side, døde snedkermester Steffens her til morgen. Den barmhjertige Gud i himlen tog imod hans ånd. Steffens var indtil det sidste en flittig kirkegænger, et ydmygt menneske, og en overbærende husbond. En mand som ydede sit til fattighjælpen. Snedkermester Steffens havde visselig hørt apostlen Paulus' ord i Filipperbrevet: "Gør intet af selviskhed, og heller intet af indbildskhed, men sæt i ydmyghed de andre højere end jer selv. Tænk ikke hver især på

jeres eget, men tænk alle også på andres vel." Og så slutter Paulus med at formane og sige: "I skal ha det sind over for hinanden som var i Kristus Jesus. Amen!

I det samme kommer Karen tilbage fra banegården. Hun bryder ud i gråd. Anna tar omkring hende. Karen vil hen til kisten på kærren. Flere af kvinderne prøver at holde hende tilbage. Men hun slipper hen til kærren, og knæler hulkende ned.

Karen:

Kære elskede Steffens! Kære elskede Steffens!
Kom tilbage, kom tilbage! Det må ikke være sandt. Kære Gud i himlen! Kære Gud...

Signe: (bøs)

Men Karen dog! Hvad går der af dig? Rejs dig op!

Anna og Luise rejser Karen op og fører hende væk.

Kærren med ligkisten ruller af sted.

Fiskerne istemmer en salme:

Fiskerne synger:

"Lover den Herre, den mægtige konge med ære!
Lov ham, min sjæl, og lad det din forlystelse være!"

Kvinderne synger:

"Mød ham med sang,
Psalter og harpe giv klang!
Åndelig leg vil jeg lære."

Alle synger næste vers:

"Lov dog den Herre, som alting så herligt regerer,
Ham, der som ørnen på vinger dig løfter og bærer,
lader dig få
mer, end du selv kan forstå,
bedre, end hjertet begærer."

Så er ligvognen væk.

Grupperne af kvinder og mænd opløses under lavmælt snak.

*Fire mænd: Lau, Orla, Iver og Carl – sidder på sladrebenken.
De tænder deres snadder. Damper løs i tavshed i et stykke tid.*

Iver:
Nu mørkner det.

Orla:
Ja.

Tavshed – de damper.

Carl:
Jahe!

Lau:
Ja.

*Tosse-Elsie dukker op. Hun er i fornemme klæder – noget lignende
"kvinderne på stranden"-klæder med hat eller kyse.*

Elsie:
Sidder I der? Det skulle I ikke.

Lau:
Hvorfor sku vi ikke det, Elsie?

Elsie:
Det ved I ikke. Og det får I aldrig at vide.
Kun gennem musikken. Måske? En dag?

Lau:
Ja, den er go med dig, Tosse-Elsie! Skal
du ikke hjem iseng nu?

Elsie:
Det skal du ikke sige. Jeg så under alt det
grønne Niels og Jomfru Anna.

Lau:
Min Niels?

Elsie:

Stjernerne lyste. Det var ved bebudelsen.
Alt holdt vejret. Selveste Gud Skaberen
tabte en tåre. Og så blev den til en frikadelle!
Akja, sådan kan det gå! Og sådan går det!
Nu må d'herrer ha en god nat, nu flyver jeg
nemlig ned til fru Anna Ancher!

Iver:

Og hvad skal du dér?

Elsie:

Ha nye bryster! De gamle er brugt nu. De
er tunge som den sorte jord på kirkegården.
Det forstår I mænd ingenting af. Men spørg
Skagens Rose. Så får I se. Hun er lige blevet
gift. Men hvad sker der? Hvad sker der? Lige
netop! Det er dét!

Tosse-Elsie begynder at gå. Vifter med armene mod himlen.

Og bølgerne slår, og bølgerne slår, og bølgerne
slår...

Så er hun væk. Fiskerne sidder tilbage på sladrebænken.

Orla:

Nu vil kvinderne ha valgret til folketinget
i København!

Iver:

De er ikke rigtig velforvarede.

Carl:

Nej.

Lau:

Og de vil også ku vælges. Og ha sæde i Tinget.

De sidder lidt i tavshed.

Carl:

Min Tine var til foredrag i aftes. Det var en
lærerinde fra Aalborg der talte.

Lau:
Ja, jeg har hørt det.

Iver:
Jensine var der også.

Carl:
Ja, det sagde Tine.

De sidder lidt i tavshed.

Lau:
Men hvad med husførelse og børnepasning,
hvis de skal sidde derovre i København og
diskutere med Zahle og I. C. Christensen?

Iver:
Ja, det har du ret i.

Carl:
Der er jo nok ikke nogen heroppefra der blir valgt.

Orla:
Vores kvinder er da forhåbentlig kloge nok
til ikke at stille op til den slags.

Iver:
Ellers må vi jo puffe lidt til dem, så de holder
sig på måtten, og blir hvor de hører til.

Carl:
Ja.

Lille pause.

Lau:
Kvinder er sgu mærkelige!

Orla:
Ja.

Lille pause. De damper på snadderne.

Iver:
Jahe.

Carl:
Nå....men...man må vel se...

Lau:
Ja – mon ikke det er på tide.

De sidder lidt tavse.

Orla:
Ja!

Orla banker piben ud og rejser sig. De tre andre rejser sig også. De forsvinder.

SCENE 10

Ludvig Karsten dukker op – sølet til af druk. En anden mand forsøger at holde ham på højkant. Det er komponisten Carl Nielsen.

Ved en husgavl står Anna i omfavelse med Lau's søn Niels.

Karsten:
Det er noget...det er noget...mørkt...i aften...
Er det ikke? Det er jo hverken til at se det ene eller det andet...

Carl Nielsen:
Jeg tror altså ikke det er i denne del af byen du bor, Karsten?

Karsten:
Lad mig se...(han spejder rundt) Hvor I hele hule helvede er vi? (spejder igen) Hvad fanden skal man ha et hus for, når man ikke kan finde det!

Ludvig Karsten snubler og falder om, og river Carl Nielsen med sig.

Anna:
Skal vi hjælpe dem? De er vist fulde?

Niels:

Ja – kom!

Anna og Niels går hen til Karsten og Carl Nielsen. Carl Nielsen kommer selv på benene. De hjælpes alle tre ad med at få Ludvig Karsten op.

Carl Nielsen:

Det må De undskylde. Vi...han har fået lidt for meget...

Karsten:

Jeg snublede bare...det er det forbandede græs!

Carl Nielsen:

Og selv er jeg heller ikke helt appelsinfri.

Anna:

Er De fra Fyn?

Carl Nielsen:

Kan De høre det på accenten?

Anna:

Jeg er også fra Fyn. Er De komponisten Carl Nielsen?

Carl Nielsen:

Ja.

Ludvig Karsten falder igen. De rejser ham op

Niels:

Hvor skal De hen?

Carl Nielsen:

Det her er maleren Ludvig Karsten. Han skal hjem. jeg følger ham hjem. Han kender bare ikke retningen.

Karsten:

Jeg skal til...til mit hus...netop...til mit hus...i Østerby ligger det sgu´da...huset ligger i Østerby!

Niels: (peger)

Og Østerby! Det er *den* vej.

Karsten:
Er det det! Tusind tak min prægtige mand! De
skal ha en tikroneseddel for ulejligheden.
Værsgo!

Karsten fisker hurtigt en tikroneseddel op af lommen. Niels forbløffet!

Her – tag den så!

Niels: (tar den)
Mange tak, hr!

Niels tar tikronesedlen.

Carl Nielsen:
Ja, tak for hjælpen!

Anna:
Og tak for musikken!

Ludvig Karsten stavrer af sted mod Østerby, hjulpet af Carl Nielsen.

SCENE 11

Niels og Anna står sammen.

Anna:
Vi skal...

Niels:
Hva ska vi?

Anna:
...ha et lille barn, Niels! Vi skal ha et lille barn...

Niels:
Hva!
Hvad mener du?
Et lille barn!
Men hvordan er det...

Anna:
Du ved vist godt hvordan det er gået til?

Niels:
Ja. Ja, selvfølgelig...

Anna:
Du blir nødt til at tale med dine forældre
om det.

Niels:
Ja.

Anna:
Jeg kan nok ikke beholde mit arbejde hos
Iver og Jensine. Jeg vil sige det til Jensine.

Niels: (omfavner hende)
Åh, Anna!

Anna:
Niels!

*De kysser.
De kysser igen.*

Niels:
Hvornår... kommer barnet?

Anna:
Til næste år.
Der går næsten ni måneder fra nu.

Niels:
Så lang tid? Hvorfor det?

Anna:
Det er den tid det tar. Pas på - der kommer nogen!

Anna gør sig fri af ham og løber ind i huset hvor hun bor.

Niels:
Godnat!

Niels går sindigt hjemad.

SCENE 12

En kæmpe stor fisker i hele udstyret kommer bærende på den drivvåde Karen.

Han banker på døren til Signes og Steffens hus med Karen i favnen. Signe åbner.

Signe:
Hvad er der sket?

Fisker:
Det er vist jeres tjenestepige...

Signe:
Ja. Er hun død?

Fisker:
Nej.

Signe:
Er hun druknet?

Fisker:
Nej – men hun prøvede på'et. Heldigvis så jeg hende. Hvor kan jeg lægge hende?

Signe:
Hun er jo helt våd.

Fisker:
Ja, det er hun faktisk. Temmelig våd, kan man sige.

Signe:
Men kom indenfor. Læg hende dér.

Fiskeren går lige indenfor med Karen. Han kommer straks frem igen.

Fiskeren:
Så går jeg. Godnat.

Signe:
Godnat – og tak for hjælpen!

Signe lukker døren. Fiskeren forsvinder.

ANDEN DEL

SCENE 13

1915. En hane galer.

Tidlig morgen. Luise kommer søvndrukkent gående.

Fra den modsatte side kommer Helene.

De mødes foran Signes hus.

Luise:

Godmorgen!

Helene:

Ja, det må du nok sige!

Luise:

Og tillykke!

Helene:

Med hvad?

Luise:

Med valgretten og valgbarheden.

Helene:

Ja. Iligemåde.

Der dukker endnu et par tjenestepiger op – det er Stina med en balje fuld af rent tøj som skal hænges til tørre – og det er Anna som nu er højgravid.

Anna: (til Luise og Helene)

Hvor skal I hen?

Luise:

Vi skal ned til banegården og modtage Thora Pedersen, som kommer fra Aalborg for at være med til festen her. Hun skal holde festtalen!

Der dukker flere kvinder op med brædder og teltdug og barduner. De begynder at bygge en lille scene til festen for kvindernes valgret.

Stina hænger tøj til tørre.

Anna begynder at pudse vinduer.

Tosse-Elsie kommer nærmest dansende rundt mellem tørretøjet.

Elsie:

Hvad sagde jeg? 1915 er året hvor ingen kommer og frasiger sig dåben i niende måneds frygtelige tilstand! Selv i skyttegravene har de redningsbåde med. De flyver!

Stina: (til Elsie)

Hvem er det der flyver, Elsie?

Elsie:

Hvem? Det gør skam alle og enhver som har fisk i skoene!

Stina:

"Fisk i skoene!"

Elsie:

Tag dig nu sammen. Du kommer aldrig til at blive en bog! Alt vil gå som forudsagt. Månen ligger ned. Der sover man godt. Der er lys til natmaden! Vil du hilse!

Tosse-Elsie danser ud i sit mærkelige kostume.

SCENE 14

Lau og hans kone Rona taler alvorligt sammen.

Rona:

Du kan nok se på hende (Anna) at det må være lige op over. Det kan ske når som helst.

Lau:

Ja.

Rona:

Du blir nødt til at snakke med Niels i dag. Og sige til ham at det er i orden.

Lau:

Men jeg synes ikke det er i orden. Niels skal da ikke gå og la sig lokke til...

Rona:

Ti stille! Er du virkelig så forstokket, at du tror det kun var Anna der ville?

Lau:

Nej, men en ung kvinde...

Rona:

Hold op, Lau! Du kan vel nok tænke dig til hvordan Niels går rundt og har det, når du ikke vil tale med ham, og ikke vil tillade at han gifter sig med Anna. Og hvordan tror du egentlig Anna har det med at hendes kommende svigerfar opfører sig som du gør?

Lau:

"Hendes kommende svigerfar?"

Rona:

Ja – sådan blir det jo – hvad enten du vil det eller ej! De gifter sig med eller uden din tilladelse. Jeg ved ikke hvad der foregår inde i hovedet på dig, Lau – du er gået helt i baglås! Og hvis du tror at det er godt for barnet hun venter – dit barnebarn – at Anna går og spekulerer, så må du tro om igen – det påvirker barnet.

Lau:

Kvinder! Kvinder, sir jeg bare!

Rona:

Ja – I mænd skal være dybt taknemmelige for at I har os.

Lau:

I forstår sågu at belægge jeres ord, det må jeg sige. Og nu har I også fået dem belagt helt ind i Grundloven.

Rona: (arrig)

Hold op med den snak, Lau. Jeg er træt af at høre dig ævle. Nu taler du med Niels, og siger at det er i orden med ham og Anna – er du med! Har du forstået?

Lau:

Ja, Rona.

Rona:

Er han nede ved båden?

Lau:

Hvem?

Rona: (arrig)

Niels, selvfølgelig. Altså du er godt nok lidt ved siden af dig selv. Ved du overhovedet hvad vi står og taler om?

Lau:

Ja. Jaja – han er nede ved båden.

Rona:

Så går du ned til ham nu med det samme.

Lau:

Jaja! Så gør jeg det.

Rona:

Men først gir du mig et kys.

Lau:

Hva! Nu!

Rona:

Ja, lige på stedet!

Lau kysser sin kone på kinden.

Rona:

Nej – et rigtigt kys – på munden, tak!

Rona tar over og kysser Lau på munden. Og så går Lau af sted mod Niels og båden.

SCENE 15

Rona går hen til Anna.

Rona:

Nå, Anna – du holder ud lidt endnu.

Anna:

Det værste er ryggen. Jeg har ondt over lænden. Jensine siger også at jeg gerne må la være at gøre så meget nu her til sidst, jeg kan bare lægge mig – men så ligger man jo bare dér.

Rona:

Og nu er Lau gået ned til Niels for at sige at det er i orden med jeres giftemål. Så skal du se, nu går det nok alt sammen.

Anna:

Så blir Niels glad.

Rona:

Ja – det gør vi alle.
Nå, min pige, jeg må ind til mit...

Rona vil gå. Men står et øjeblik.

Anna:

Og tak.

Rona:

Det manglede bare.

Rona omfavner Anna, som taber pudsekluden. Rona samler den op til hende – og går.

Anna ser efter hende, og går besværet ind i Ivers og Jensines hus.

SCENE 16

Bonatzi kommer iført pelshue og den hele lurvethed.

Fra den modsatte side kommer Ingeborg Østergaard fulgt af to unge servitricer.

Ingeborg:
Goddag Bonatzi, og hvordan har du det?

Bonatzi:
Skidt, søde kvinde. Ræven har nemlig taget mine høns. Jeg må ud og finde nemlig nogen andre.

Ingeborg:
Hvor vil du finde dem?

Bonatzi:
Det ved jeg nemlig ikke!

Ingeborg:
Jeg tror ikke du kan *finde* nogle høns.
Mon ikke du skulle *købe* nogen høns?

Bonatzi:
Nemlig, men uden penge, hvad så?

Ingeborg:
Du kan få to kroner af mig. Det kan du nok få en ung høne for.

Ingeborg gir ham to kroner.

Bonatzi bukker dybt. Og går videre.

Ingeborg og servettricerne går op til det røde skur, åbner det, sætter skilt op, hvorpå det står "Hotel Skagen's Bar". Sætter stole og borde frem foran.

Fiskeren Orla kommer forbi, stopper op da han ser hvad Ingeborg har gang i.

Orla:
Hvad skal der nu ske?

Ingeborg:
Det er til skuespillerne.

Orla:
Skuespillerne? Hvem er det?

Ingeborg:
Du ved, de er jo ved at optage en film ude
i Råbjerg Mile – "Sfinxens hemmelighed"
hedder den – med Valdemar Psilander og
Agi Winding i hovedrollerne – de kommer
snart her og holder pause i optagelserne,
og jeg har lovet at servere for dem.

Orla:
Jaså. Altså rigtige skuespillere?

Ingeborg:
Ja – helt rigtige.

Orla:
Ja, jeg får ikke set dem – jeg skal på havet.

Ingeborg:
Det er synd for dig – de gir måske et nummer.

Orla:
Jeg klarer mig nok uden!

Orla går mod havet.

SCENE 17

Stina er endelig færdig med at hænge tøj til tørre.

Da hun er på vej tilbage til huset råber en af tribunebygger-kvinderne til hende.

Kvinde:
Hvor længe skal du ha det hængende?

Stina:
Det er tørt om en times tid i det her vejr.

Stina er lige ved at gå ind, da en sygeplejerske kommer kørende med Karen i en kørestol. Stina går hen til Karen.

Stina:

Dav Karen! (intet svar) Rart at se dig.
(intet svar) Har du det godt? (intet svar)
Det blæser i dag.

Karen:

Det kan du bande dine fødder på! Jeg kender ham ikke spor.

Stina:

Hvem er det du ikke kender?

Karen:

Kommer ikke en grissebasse ved! Jeg bader ikke sammen med dig, dit røvhul! Kør!

Stina træder forfærdet til side og sygeplejersken stikker Karen en lussing.

Karen:

Av!

Sygeplejersken:

Her taler vi ordentligt.

Karen: (til sygeplejersken)

Jeg gør det aldrig mere, dit svin!

Sygeplejersken vender kørestolen og kører Karen væk.

Karen: (råber)

Forbandede ludertøs!

Så er de væk.

SCENE 18

Ind kommer fra Råbjerg Mile filmholdet – ganske anderledes klædt end skawbo-erne – flere af skuespillerne har nemlig ægyptiske klædedragter på, og stærkt brunsminkede – Valdemar Psilander er iført kostume som opdagelsesrejsende, a la Stanley i Afrika: Hvidt tropetøj og hvid tropehjelm. Agi Winding er nærmest klædt som dronning Cleopatra.

De sætter sig ved Ingeborg Østergaards borde. To servetricer kommer ilende med drikkevarer til dem.

Valdemar Psilander: (om tribunen)
Hvad sker der her?

Agi Winding:
Der skal være fest – man skal fejre at vi kvinder blir ligestillede med mændene – valgmæssigt – det er en festdag overalt i landet.

Psilander:
Det havde jeg helt glemt – det er i dag man slipper damerne løs! Det er også alt det egyptiske vrøvl vi går og laver ude på milen. Man glemmer helt man er i Danmark.

Agi:
Men Danmark glemmer ikke dig, Valdemar – se bare dér!

Agi Winding nikker i retning mod nogle unge kvinder som står og måber over at se Psilander lyslevende.

Psilander: (råber til kvinderne)
Kom bare nærmere, unge damer!

De nærmer sig generte.

Da de er henne hos ham, rækker de autografblokke frem mod ham. De er på én gang meget generte og vil samtidigt være nærmest og først.

Psilander: (tar en blok)
Og hvad hedder du?

Agnete:
Agnete Jocumsen.

Psilander:
"Til Agnete med kys fra Valdemar Psilander." Værsgo. (gir hende
blokken)
Næste!

Den næste træder frem.

Psilander:
Hvad hedder du?

Ellen:
Ellen Christina Hansen.

Psilander:
"Til lille Ellen med kærlig hilsen fra Valdemar Psilander." Værsgo!

*Han lader som om han vil gi hende blokken, men trækker den tilbage i
sidste øjeblik.*

Jeg må ha et lille kys først, frøken!

Ellen træder forskrækket et skridt tilbage.

Psilander:
Kom nu! Ikke så genert.

Ellen:
Det tør jeg ikke.

Psilander:
Men så er der ingen autograf! (gemmer blokken på ryggen)

*Ellen kysser ham, hurtigt og blussende rød, på kinden. Og får sin blok. Og
løber.*

Psilander:
Næste!

Den næste træder frem.

SCENE 19

I det samme kommer Luise og Helene med Thora Pedersen fra Aalborg, som de har afhentet på banegården. Helene bærer Thora Pedersens tunge kuffert. De standser da de ser al hurlumhejet. Valdemar Psilander kysser en ung kvinde på munden – og hele filmholdet klapper.

Helene:
Er det ikke...Valdemar Psilander!

Luise:
Jo – det ligner ham ihvertfald.

Helene:
Det er ham.

Luise:
Ja, det er det.

Helene:
Det er Valdemar Psilander!

Luise: (til Thora)
Det er her festen skal holdes. (peger) Deroppe skal De stå og tale. Kan De ikke kende det. Det var her De overnattede sidst, hos Signe og Steffens – det var den dag Steffens døde.

Thora:
Jo nu kan jeg kende det.

*Helene er gået hen imod til Psilander.
Hun falder i staver – står og glør på ham.
Psilander rejser sig og improviserer en vise til kvindernes pris.
Ingeborg står ved siden af ham.*

Psilander: (mel. "En sømand elsker havets blå")
O, Ingeborg, så skøn og frisk,
bedårende sød,
jeg ønsker blot - - jeg var din hest,
og du red mig - - til død!
:/:Halli, hallå, slip damerne løs
her i Skagens sommerglød! :/:

For damerne i Skagen by
er noget for sig,
én er kæk, en anden bly,
den tredje kysser mig!
:/: Halli, hallå, slip damerne løs
her i Skagens sommerleg! :/:

Psilander bukker elegant.

Alle – især kvinderne – klapper begejstret.

Thora: (til Luise)
Sikke en spradebasse!

Luise:
Det er filmskuespilleren Valdemar Psilander!

Thora:
Men sig mig engang: Hvordan gik det med
tjenestepigen – hun var helt ude af den husker
jeg – da manden døde?

Luise:
Karen? Ja, hun er blevet tosset. Hun prøvede at
drukne sig. Men hun overlevede. En fisker reddede
hende. Nu bliver hun passet på et hjem. Hun er skør!

Thora:
Det var synd.
Signe kommer ud af sit hus og tar imod Thora.

Signe:
Velkommen. Så lykkedes det!

Thora:
Ja – omsider – takket være kvinderne i Danmark.

Signe:
Men kom nu indenfor.

Thora:
Jo, tak!

De går ind alle tre.

Helene står oppe hos Psilander som presser et glas champagne i Helenes hånd.

Psilander: (som om han står på en scene)
Selvfølgelig skal *du* ha et glas champagne!
Du er selv *perlende* skøn – som champagne!
Skål min skønne Helene!

Hele filmholdet: (råber)
Skål!

Psilander og Helene klinker og drikker ud.

Agi Winding: (til en fra filmholdet)
Ih, du store, hvor han kan! Han kan ikke få nok!

Psilander kaster sig ud i sang én gang til. Helene i hånden. Hun er bly og ophidset.

Psilander: (synger)
For kvinderne i Skagen by
er noget for sig,
én er fræk, en anden bly,
den tredje kysser mig!
:/: Halli, hallå, slip damerne løs
her i Skagens sommerleg! :/
Stina skal hente vasketøjet. Bliver forbavset stående og ser hvad der foregår.

Stort bifald igen til Valdemar Psilander.

Kvindelig tribunebygger:
Så er tribunen klar.

Hele filmholdet: (råber)
Skål!

Psilander og Helene skåler i et nyt glas champagne og drikker. Helene ligner en ung hoppe der gerne vil opvartes af en vild hingst.

Stina tar vasketøj ned.

SCENE 20

Jensine kommer ud af sin dør, styrter over til Signe og åbner.

Jensine:
Signe, du må komme, nu har vi brug for
en jordmoder!

Signe: (indefra)
Lige nu?

Jensine: (råber)
Stina, du må løbe ned efter Lau og Niels –
det er nu de skal være her.
(råber til Signe) Kommer du!

Stina slipper hvad hun har i hænderne og løber.

Jensine styrter tilbage til Anna.

SCENE 21

Hele filmholdet: (råber)
Skål!

Psilander og Helene skåler i et nyt glas champagne. Nu sidder Helene ned ved siden af Psilander.

*Så kommer Signe styrtende med jordmodertaske over til Anna i Jensines hus.
I det samme kommer Ludvig Karsten gående iført stiveste puds.*

Hele filmholdet:
Skål!

Psilander og Helene skåler i endnu et glas champagne, og nu sidder Helene på skødet af Psilander.

Niels, og lidt bagefter, Lau, kommer stæsende, og derefter Stina. Niels og Lau forsvinder ind til Anna og Jensine og Signe. Stina flytter kurven vasketøjet og ser sig omkring.

Pladsen fyldes med mennesker. Flest kvinder, iført hvide kjoler. Men også nogle mænd i sommerjakkesæt – og fiskere i sydvest og støvler. Man genkender måske endda Anna Ancher.

Thora kommer frem sammen med Luise.

En trompet blæser fanfare.

Så lyder der skrig fra den nyfødte inde hos Anna!

Et øjeblik efter kommer Niels styrtende ud af døren. Han falder på knæ på græsset!

Niels: (han slår hænderne i græsset)
Hurra! Hurra!

Stina:
Hvad blev det?

Niels: (slår hænderne i græsset)
Hurra! Hurra!

Stina:
Hvad blev det, Niels? Så sig dog noget?

Niels:
En pige – en lille pige! (viser størrelsen)
Et lillebitte barn!

Hele filmholdet: (råber)
Skål!

Luise går op til Psilander og Helene og tar Thora Pedersens tunge kuffert.

Luise:
Er du blevet rablende gal, Helene?

Helene: (til Luise)
Vil du ha et glas champagne?

Luise:
Nej tak!
Luise går ned til Signes hus med kufferten.

Ludvig Karsten har igen mødt Thora Pedersen.

Karsten:
Tror De jeg har glemt Dem? Overhovedet ikke.
Jeg har en erindring som en elefant.

Thora:
Jeg husker også udmærket Dem. De blev fornærmet. Noget så fornærmet!

Karsten:
Gjorde jeg det?

Thora:
Ja, det tør siges.

Karsten:
Mon det så har været mig? Mon dog?
Jeg kan ikke tro det.

Thora:
(ler) Jamen det kan jo kun ha været Dem. Det var jo os to der talte sammen.

Karsten:
Det kan jo ha været to andre, ikke?

Thora:
Næh, nu bliver De mig et nummer for vild.
Det er jo umuligt.

Karsten:
Er det det? Ja, så må De meget undskylde.

Karsten går – hen til Ingeborgs Bar.

Psilander og Helene er på vej igennem menneskemængden tæt omslyngede.

Luise: (til Helene)
Hvad går der af dig, Helene?

Helene:
Ingenting!

Luise:
Helene – for pokker da!

Helene:
Vi går bare en tur.

Psilander og Helene forsvinder.

Thora går op på tribunen.

Folk stimler sammen foran hende.

Thora:
Kære venner, kære kvinder! I dag kan vi endelig sige at vi har vundet kampen. Vi har fået stemmeret og valgbarhed til de fem F'er: Til fruentimmere, folkehold, fattige, forbrydere og fjolser. Det manglede vi i den grad at få. Det har taget os hele 66 år at få det gennemført. Men det lykkedes.
Der høres babyvræl.

Anna:
Såå – såå...

Menneskene vender sig og ser Anna stå i døren med sin nyfødte baby, sammen med Niels og Jensine og Iver og Rona og Lau.

Thora: (fortsætter)
Grundloven fra 1849 gav kun valgret til femten procent af befolkningen, nemlig: Mænd med jord og penge! Med vor nye Grundlov blir det danske folkestyre endelig folkeligt. Det er demokratiets gennembrud vi oplever lige nu!

Folk klapper og hujer!

Babyen græder hjerteskræende.

Forsamlingen vender sig igen og ser på den lille pige i Annas favn.

Thora: (fortsætter)

Hør – er der nogen bedre lyd end lyden fra en lille nyfødt pige. *Hun* kommer til at vokse op med stemmeret og valgbarhed. Hvem ved, måske *hun* blir Danmarks statsminister en dag? Det er for *hende* vi har kæmpet – og sejret. Tillykke alle Danmarks kvinder – og mænd med for resten!

Bifald fra folkemassen.

Hele filmholdet: (råber)

Slip damerne løs!

Thora: (fortsætter)

Og lad os sammen råbe et af de lange hurra'er for alle Danmarks sejrende kvinder, små og store, unge som gamle!

Alle: (råber)

H U R R A A A A A A!

S L U T